

Як бачимо, при перекладі романів «11/22/63» та «Сяйво» найчастіше використовуються стратегії калькування, транслітерації та транскрибування.

Література:

1. Бондар М. В. Класифікація національно маркованих одиниць. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2015. № 30. С.31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2015_30_6.
2. Тупиця О., Зімакова Л. Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2012. С. 251–258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2012_2012_34.
3. Кінг С. 11/22/63; пер. з англ. та ком. О. Красюка; Київ: КСД. 2012. 896 с.
4. Кінг С. Сяйво; пер. з англ. та ком. О. Красюка; Харків: КСД. 2015. 640 с.
5. King S. 11/22/63. New York: Scribner. 2011. 849 p.
6. King S. Shining. New York: Anchor Books. 2012. 660 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ В ТВОРАХ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Чиж І.Д.

*асистент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль, Україна*

Твори художньої літератури безсумнівно зберігають та популяризують культурну спадщину як певної країни, так і всієї цивілізації загалом. Їх переклад дає змогу забезпечити безперервну комунікацію різних народів та збагачення їх знань один про одного. Такий зв'язок є можливим саме завдяки професійним перекладачам, які здатні адекватно відтворити художній твір, враховуючи всю специфіку цього процесу.

Художній переклад можна вважати творчою роботою, для якої потрібна не лише професійна підготовка перекладача, а й талант та здатність відтворити не лише текст, а й естетичний ефект, який він здійснює на реципієнтів першоджерела. Стиль таких текстів зумовлює використання образності, поетичного мовлення, емоційно-експресивної лексики, що дає автору змогу передавати відчуття, особливості існування та національну самобутність своєї нації. Для їх відтворення в перекладі навіть досконалого володіння мовами буде недостатньо. Необхідно також бути достатньо обізнаним щодо життя іншої країни або народу, відомостей про їх соціум, історію та культуру. Широкий світогляд перекладача та велика кількість фонових знань відіграють значну

роль в процесі перекладу творів художньої літератури [4]. Під час такої роботи необхідно також усвідомлювати, що існує безумовна розбіжність між обізнаністю перекладача про іноземну культуру та інформацією, яка відома потенційному читачеві вихідного тексту. Для цього до уваги необхідно брати лінгвоетнічний бар'єр та знаходити найоптимальніші шляхи його подолання. Працюючи над дослідженням ми зазначили, що розбіжності в фонових знаннях читачів оригіналу та перекладу впливають на вибір стратегії відтворення реалій.

До перекладу творів художньої літератури висувають спектр різних вимог, однак дослідник С. Шулік у своїй праці виокремив наступні: точність, лаконічність, ясність та літературність. [5, с. 141-143]. Лише за умови урахування специфіки різних мов та культур та виконання всіх передумов для успішного перекладу можна нейтралізувати розбіжності різних народів та вирівняти передумови сприйняття одного твору носіями мови оригіналу та перекладу.

Необхідно наголосити на тому, що культура кожної країни продовжує розвиватись та збагачуватись новими поняттями. Цей процес безумовно відображається і у мові, яка безперервно наповнюється новими лексичними одиницями, зокрема і іноземними, завдяки світовій глобалізації. Саме правильно передані в перекладі реалії є необхідними складовими для розуміння атмосфери художнього твору. Автор використовує ці лексичні одиниці з певною метою, яку перекладач має обов'язково брати до уваги та передати тим способом, який буде зрозумілим реципієнту вихідного тексту.

Досліджуючи теоретичний матеріал щодо перекладу реалій, можна виокремити п'ять способів їх відтворення, на яких найчастіше наголошують вітчизняні та іноземні перекладознавці, а саме транскрипцію та транслітерацію, гіперонімічне перейменування, калькування, ситуативний відповідник та описовий переклад.

1. **Транскрипція** відтворює звукову форму слова оригіналу засобами мови перекладу, а **транслітерація** – графічну. Такі прийоми найчастіше використовують для відтворення іншомовних власних назв та назв компаній, установ, газет тощо [2]. Напр. «*Like Justin and Zack, I walk down the corner of the road toward East Floral Canyon...* — Як колись Джастін і Зак, я йду посеред дороги до **Іст Флорал Каньйон...**» [6, с. 43; 1, с. 47]

2. Відтворити іншомовну реалію можна за допомогою **калькування**, тобто замінити її складові частини на їх прямі відповідники в мові перекладу. Розрізняють **повне** і **часткове** калькування [2]. Напр. «*“Baker’s dozen,” I tumble. Then I feel disgusted for even noticing it.* — **Пекарська дюжина**, — мимоволі бурмочу я з огидою. (**Пекарська дюжина (Baker’s Dozen)** — обігрується прізвище Ханни, яке перекладається з англійської мови як «пекар». В середні віки пекарів в Англії суворо карали за недоважений хліб. Тому під час продажу дюжини (дванадцяти) хлібин зазвичай пекар додавав тринадцяту, щоб уникнути можливих неприємностей.)» [6, с. 1; 1, с. 8] Перекладач вирішив, що фонових знань українського читача буде

недостатньо для розуміння калькованої реалії, тому у виносках додано коротке пояснення.

3. При **гіперонімічному перейменуванні** перекладач шукає заміну конкретному поняттю, використовуючи більш широко відому лексичну одиницю [2]. Напр. «*For just a **buck**, you get the name and number of your one true soul mate. — За один лише **долар** він видає ім'я та номер телефону спорідненої душі.*» [6, с. 119; 1, с. 199]

4. Будь-яку лексичну одиницю, в тому числі і реалію, можна відтворити за допомогою **описового перекладу** або **експлікації**. Використовуючи цю стратегію, перекладач не шукає еквівалент для реалії, а розкриває саме суттєві ознаки позначуваного нею предмета або явища [3, с. 215]. «...he owns an old **Walkman** that plays tapes. — ...в нього є старий «**Соні Вокман**» — **портативний плеєр**, що відтворює аудіокасети.» [6, с. 21; 1, с. 27]

5. **Ситуативний відповідник** дає змогу у певній мірі відтворити реалію, використавши лексичну одиницю мови перекладу, яка частково їй відповідає в певному контексті [2]. Напр. «*But I never claimed to be a Goody Two-Shoes. — Але я ніколи не стверджувала, що була закінченою ботанкою.*» [6, с. 79; 1, с. 82]

Проаналізувавши принципи використання вищезгаданих способів відтворення реалій, можна дійти висновку, що вони надають перекладачеві широкий спектр дій. Необхідно також наголосити на тому, що спосіб відтворення однієї і тієї ж реалії навіть в межах одного художнього твору може відрізнитись. Зважаючи на це, не можна співвідносити конкретний спосіб перекладу та ту чи іншу категорію національно-маркованої лексики. Відповідно, відтворення художнього твору іноземною мовою залишається творчим завданням, а його подальше розуміння читачами залежить саме від професіоналізму перекладача.

Література:

1. Ашер Дж. Тринадцять причин чому: роман / пер. з англ. М. Торяника. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2016. 288 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. – 215 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с.
4. Чередниченко О. І. Про мову і переклад / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
5. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу. *Перекладацькі інновації* : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 12-13 березня 2015 р. Суми : СумДУ, 2015. С. 141-143.
6. Asher J. Thirteen Reasons Why : A Novel. London : Penguin Books, 2009. 288 p.